

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З КРАСАВІКА 1955 ГОДА ●

● № 12 (3648) ●

● СЕРАДА, 29 СНЕЖНЯ, 2021

ВЫДАННЕ “ГОЛАС РАДЗІМЫ” ЧЫТАЙЦЕ Ё ІНТЭРНЭЦЕ НА ПАРТАЛЕ ZVIAZDA.BY

Збірацца разам, сябраваць
Стар. 3

Азірнуцца, каб не страціць
Стар. 6-7

Каласкі ды васількі для Максіма
Стар. 8

ТЭРЫТОРЫЯ ДАБРЫНІ

Бясконца дарагія і патрэбныя

Дабрачынная акцыя “Нашы дзеці” праходзіць па ўсёй Беларусі. Аляксандр Лукашэнка далучыўся да яе.

На галоўную елку краіны па традыцыі прыехалі дзеці з усёй краіны: амаль 2400 малых беларусаў ва ўзросце ад 8 да 14 гадоў. Дэлегацыі былі – з выхаванцаў дамоў-інтэрнатаў, кадэтаў, пераможцаў разнастайных рэспубліканскіх і міжнародных спаборніцтваў, найбольш актыўных у грамадскай дзейнасці школьнікаў і тых, што жывуць у рэгіёнах, забруджаных ад аварыі на ЧАЭС, і хлопчыкі, дзяўчынкі са шматдзетных сем’яў таксама ехалі ў Мінск.

Галоўнай падзейі свята ў Палацы Рэспублікі стала навагодняе казанчае музычна-сцэнічнае шоу для ўсёй сям’і па п’есе Ганны Багачовай “Чарадзейная сіла”. Задзейнічаны ў ім артысты Тэатральнага праекта “ТриТФОРМАТ” (кіраўніца Вера Палякова), Прэзідэнцкі аркестр Беларусі (галоўны дырыжор Віталь Кульбакоў), вядомыя акцёры тэатра і кіно.

Дзеці сабралі на спектакль загадка. Малыя і падлеткі ў цудоўным настроі, прадчуванні свята гулялі па Палацы, фатаграфаваліся на фоне

навагодніх дэкарацый у фая, гасцей забаўлялі конкурсамі ды міні-дыскатэкай.

Перад пачаткам паказу ў галоўнай зале Палаца з’явіўся Прэзідэнт Беларусі. Аляксандр Лукашэнка па традыцыі прывітаў дзяцей са сцэны галоўнай залы нашай дзяржавы: Палаца Рэспублікі.

“Мы праводзім нашу ёлку ўжо больш за чвэрць стагоддзя. А хтосьці, можа, прывёў сюды свайго малага. Цудоўная традыцыя жыве. Дабрачынная акцыя “Нашы дзеці” звязвае два пакаленні беларусаў. Беларусі, якія растуць і сталяюцца на добрых і прыгожых гісторыях, расказаных на гэтай сцене нашымі любімымі артыстамі”, — казаў Аляксандр Лукашэнка. Ён адзначыў, што для яго быць тут — таксама свайго роду падарунак, бо гэта магчымасць на імгненне пераклочыцца ад палітычных спраў і разам з дзецьмі акунуцца ў свет дзяцінства, у якім ёсць казка, мары і цуды: “І я шчаслівы, што за галы правядзення дабрачыннага праекта “Нашы дзеці” кожны малы беларус не на словах, а на

Сэлфі на памяць з Прэзідэнтам

справе пераканаўся, ведае, што ён бясконца дарагі і патрэбны свайёй роднай краіне”.

Карыстаючыся магчымасцю, Прэзідэнт падзякаваў усім, хто робіць дзяцінства малых шчаслівым і беспякопным. Сярод іх, па словах кіраўніка дзяржавы, настаўнікі ды выхавальнікі, якія дапамагаюць засвоіць веды, ураны, якія клопаціцца пра дарогу, будаўнікі, якія ўзводзяць школы, дзіцячыя садкі, палатны спорт, пляцоўкі ды парк для адпачынку. Аляксандр Лукашэнка сказаў дзяўчкім усім, хто вырабіла для дзяцей прыгожую вопратку, цацкі, любімыя прысмакі, карысныя прадукты, гатуе для іх сняданкі ды абеды ў школах і дзіцячых

садках. Падзякаваў Аляксандр Лукашэнка міліцыянерам і вайскоўцам, якія берагуць мір на нашай зямлі.

Словы падзякі ад кіраўніка дзяржавы і арганізатарам навагодніх дзіцячых свят, якія імкнуцца ўвасобіць у жыццё ўсе дзіцячыя пераднавагоднія чаканні і мары. “У гэтыя пераднавагоднія дні няма ў краіне ніводнага дзіцяці, якое б не было акружана нашым клопатам і ўвагай. Дарагія нашы дзеці! Заўсёды ведайце і памятайце: усё, што мы робім напярэдадні Новага года, і ў звычайныя працоўныя дні, — мы робім з любоўю і верай у вас”, — падкрэсліў Аляксандр Лукашэнка.

Паводле газеты “Звязда”

СВЯТОЧНЫЯ ВЕСТКІ

Трошкі веры, трошкі цеплыні

У дабрачыннай акцыі “Нашы дзеці” прыняў удзел Упаўнаважаны па справах рэлігій і нацыянальнасцяў Аляксандр Румак, актыўны і артысты дыяспар Беларусі

Упаўнаважаны з кіраўнікамі розных нацыянальна-культурных грамадскіх аб’яднанняў краіны наведвалі сацыяльна-педагагічны цэнтр з прытулкам Фрунзенскага раёна Мінска. Армяне, карэйцы, палякі, украінцы, татары-башкіры дзяліліся з дзецьмі цеплыняй сэрцаў. Украінка Ясенія Мікуліч, полькі Аэліта Жаўток і Марыя Вайткевіч спявалі, артысты гуртоў “Арырант”, “Айстан” выконвалі адпаведна карэйскія ды армянскія танцы.

Аляксандр Румак перадаў дзецім салодкі падарункі ў цацках-Тыгрыках, віншаваў іх з Новым годам, жадаў душэўнай цеплыні, поспехаў у вучобе, сяброў на жыццёвай дарозе. Падкалектыву адрасаваў словы ўдзячнасці за працу, жадаў поспехаў, душэўнай раўнавагі. Ды ўсім, хто быў пры ёлцы, моцнага здароўя. Потым усе разам, дарослыя і дзеці розных узростаў, нацыянальнасцяў, вадзілі карагоды, загадалі жаданні: каб збываліся ў Новым годзе.

ЗЕМЛЯКІ

Родныя карані, далёкія зоры

Аляксандр Лукашэнка ўручыў ордэн Дружбы народаў касманаўту Алегу Навіцкаму

Прэзідэнт Беларусі напярэдадні Новага года сустрэўся ў Палацы Незалежнасці з лётчыкам-касманаўтам Алегам Навіцкім і членамі яго сям’і. Аляксандр Лукашэнка цёпла вітаў гасцей і ўручыў ураджэнцу Беларусі, Герою Расіі ордэн Дружбы народаў. Такою высокай узнагародай касманаўт ушанаваны “за значныя дасягненні ў асваенні космосу і вялікі асабісты ўнёсак ва ўмацаванне міжнародных сувязяў”.

Тое, што Алег Навіцкі сваім лёсам, працай на зямлі ды ў космасе даўно паядноўвае Беларусь і Расію, жыве фактычна на дзве братнія краіны, спрыяе пашырэнню дружалюбных су-

вязяў — відавочна. Мы звывіліся ўжо і з тым, што нават з арбіты касманаўт дасылае землякам прывітанні, віншаванні з нагоды розных падзей. Так было, напрыклад, і сёлета, калі Беларусь упершыню адзначала 17 верасня Дзень народнага адзінства. Між тым не ўсе ведаюць, што вядомы ў свеце беларус уваходзіць у актыў Федэральнай нацыянальна-культурнай аўтаноміі Беларусі Расіі. А чытачы “Голасу Радзімы” яшчэ ў красавіцкія дні 2016-га чыталі пра тое: да Дня касманаўтыкі мы падалі цікавае інтэрв’ю з ім (“Расійскі касманаўт з беларускага Чэрвеня” — ГР, 13.04.2016). Пагаварыць з Алегам Віктаравічам удалося восенню 2015-га ў Маскве: быў

ён у ліку ганаровых гасцей на з’ездзе ФНКА Беларусі Расіі. Якраз ён і даў “наводку” пра беларускія родавыя карані “зорнага брата” Алега Арцём’ева. І мы пісалі пра тое падрабязней — з Віцебска, пасля сустрэчы з яго бацькамі (“З Друі шлях на Байканур” — 16.04.2019).

Але вернемся ў Палац Незалежнасці. Прэзідэнт на пачатку сустрэчы падзякаваў Валянінне Эдуардаўне, маці Алега, за сына, цёпла размаўляў з іншымі членамі сям’і. Словы падзякі выказаў і лётчыку-касманаўту: “Я гляджу на вашага і нашага Алега і думаю, што ён знешне і ўнутрана сапраўдны славянін. Вось у ім беларускае, рускае (знешне нават) і зольшага нешта, пэўна, і ўкраінскае ёсць. І тое, што ён робіць для сваёй Радзімы, ён робіць правільна. Рана ці позна ты прыйдзеш на гэтую зямлю, таму не трэба губляць сваіх каранёў. І ён сапраўды той чала-

век, які паядноўвае народы”. Вось таму і лагічна, што залаты ордэн кіраўнік дзяржавы ўручыў касманаўту і пры тым папрасіў аддаць яго на зберажэнне маці. Касманаўт пагадзіўся: “Няхай ён тут захоўваецца, на беларускай зямлі! Гэта сапраўды вельмі высокі гонар. Вельмі высокая ацэнка маёй працы. Я сапраўды вельмі люблю Беларусь. Гэта ж тая зямля, на якой я нарадзіўся, якая мяне выхавала — у асобе маіх бацькоў, маіх знаёмых, сярэдняй школы. І вось тама мая загартоўка, напэўна, і дапамагае па гэты час ісці па жыццё спакойна. Я заўсёды ведаю: тут мой дом, тут мяне заўсёды прымуць, тут мне заўсёды рады. І хочацца працаваць (нават калі ўжо здароўе не будзе на касманаўтыку) на карысць Беларусі ды Расіі. Я не магу падзяліць гэтыя дзве краіны ніяк. Гэты наш славянскі саюзе, які мусяць быць заўсёды мошным. І мы павінны заўсёды падстаўляць плячо адно аднаму. Разам радавацца і разам гора гаравачь, заступіцца сябра за сябра і, калі трэба, разам ісці ў наступ. Дзякуй вам вялікі за высокі гонар!”

Іван Іванаў

ISSN 0439-3619

Абрысы нашай супольнай будучыні

На сайце Нацыянальнага прававога інтэрнэт-партала абнародаваны праект змяненняў і дапаўненняў Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь для ўсенароднага абмеркавання

Члены Канстытуцыйнай камісіі – пра змяненні ў Асноўны Закон

27 снежня, як толькі быў абнародаваны праект, нашы калегі звярнуліся з просьбамі выказацца па дакуменце да людзей, якія не толькі ўжо ўважліва вывучылі ўсе змяненні, дапаўненні – яны над імі працавалі. Паслухаем іх.

Ігар Марзалюк, старшыня Пастаяннай камісіі Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу па адукацыі, культуры і навуцы:

– Новая рэдакцыя Канстытуцыі – гэта яшчэ адзін крок да ўмацавання незалежнасці краіны. Любы чалавек, які за незалежнасць дзяржавы, мусіць прыйсці і прагаласаваць за гэты варыянт Канстытуцыі, якая адностроўвае новы этап палітычнай, сацыяльнай і эканамічнай эвалюцыі беларускага грамадства. Дакумент падводзіць рысу пад няпростае постсавецкім перыядам і стварае магчымасць для далейшага росту, развіцця і наступнага рыўка, прарыву ў незалежнасці, якую мы разумеем як годнасць, гонар, як высокія эканамічныя паказчыкі і вартаснае жыццё для ўсіх беларусаў.

Любы незаангажаваны чалавек, які ўважліва прачытае Канстытуцыю, супаставіць яе з той, якая сёння ёсць, пачынаючы, што новая рэдакцыя Асноўнага Закона дае больш дэмакратычных магчымасцяў для самарэалізацыі. Яна не замянае тым, хто марыць пра партыйную палітычную дзейнасць, разгортвае новыя небакраі для развіцця эканамічнай дзейнасці, гарантуе многія рэчы, якія ўжо сталі беларускім брэндам. Той, хто хоча, каб было больш пераазмеркавання паўнамоцтваў і змянення пэўнай напружанасці, нагрукі, таксама ўбачыць новаўвядзенні. Ад вышшпрэзідэнцкай мы пераходзім да прэзідэнцкай рэспублікі, у якой важную ролю іграе выканаўчая ўлада, прэм’ер-міністр, Савет Міністраў. Вядома, мы бачым выразае ўмацаванне заканадаўчай улады. У першую чаргу Канстытуцыйнага і Вярхоўнага суду, паглыбленне іх аўтаномнасці, што будзе павялічваць іх незаангажаванасць, моц і ўменне стаяць арбітрам над палітычнымі бойкамі, калі яны будуць. Гэта ўсё сведчыць аб тым, што беларускае грамадства пасталела: яно патрабуе ўдасканалення палітычнай сістэмы, а гэта магчыма толькі праз наш Асноўны Закон. Таму кожны, хто хоча для нашай дзяржавы добра, дабрабыту і далейшай эвалюцыі, у якой улічваецца кожны пункт гледжання, а Беларусь маецца на ўвазе як краіна сонсаў, той будзе галасаваць за новую стратэгію будучыні, якая аднострывана ў нашым новым праекце закона.

Аляксей Талай, паралімпіец, грамадскі дзеяч:

– Кіраўнік дзяржавы паставіў нам задачу: пачуць кожнага беларуса, даведацца пра думкі, настроі, прysłухацца да жаданняў і прапаўніць людзей, якія варта было б унесці ў новую рэдакцыю Канстытуцыі. Я з першых дзён уключыўся ў такую працу. Мы правялі шмат сустрэч па краіне. Ніякіх забароненых тэм – маё галоўнае правіла ў зносінах з людзьмі.

Мы спраўдзілі вельмі шмат прашаваў ад людзей, грамадзян, якіх хвалюе гэтае прашанне.

Сярод членаў Канстытуцыйнай камісіі былі спрэчкі па момантах, якія павінны з’явіцца ў Канстытуцыі ці, наадварот, быць выключаны з яе па прычыне таго, што свет змяняецца і некаторыя артыкулы страцілі сваю актуальнасць. Напрыклад, для нас неактуальны прырытэт міжнароднага права, таго самага права, згодна з якім сёння не прызнаюць нашы выбары, нашага

Каардынуе работу па зборы і абагульненні водгукў грамадзян па праекце змяненняў і дапаўненняў Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь, які вынесены для ўсенароднага абмеркавання, Нацыянальны цэнтр прававой інфармацыі. Меркаванні грамадзян па праекце, а таксама магчымыя прапановы можна цяпер накіроўваць у цэнтр: на электроннай пошце sbor@ncpi.gov.by; праз зааўненне электроннай

кіраўніка дзяржавы, вучаць нас жыць. Мы павінны ў Канстытуцыі замацаваць абсалютны прырытэт нацыянальных законаў, нацыянальнага права. Гэта вельмі важны момант, які хвалюе людзей. Мы зразумелі, што жывём у канкурэнтным свеце, дзе ў кожнага ёсць нацыянальны інтарэсы.

Я шмат працаваў з моладдзю, каб у маладых людзей замацавалася разуменне, што ў іх ёсць свой дом, які трэба абараняць і цаніць.

Мы бачым, як сёння ашчэціліся Еўрапейскі саюз. Магчыма, недзе і мы павінны ашчэціцца, абараняючы свае нацыянальны інтарэсы, сям’ю, традыцыйныя каштоўнасці. Зыходзячы з гэтага, нам трэба дзейнічаць. Варта перагледзець тыя моманты, палажэнні, якія мы рэалізавалі, як мы думалі, разам з нашымі заходнімі партнёрамі. Перагледзець – і дзейнічаць самастойна. Я бачыў, што людзей хвалююць пытанні сямейных каштоўнасцяў, ювенальнай

формы, якая знаходзіцца на Нацыянальным прававым інтэрнэт-партале па адрасе <https://sbor.gov.by>;

у пісьмовым выглядзе – па адрасе: 220030, г. Мінск, вул. Берсана, 1а, НЦПІ, з паметкай “Канстытуцыя”.

З праектам змяненняў Канстытуцыі можна пазнаёміцца на інтэрнэт-партале Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ці па спасылцы https://zviazda.by/sites/default/files/konstituciyaibel_27.12.2021_itog.pdf

Для мяне як для дзеяча культуры і грамадзяніна вельмі важнымі аспектамі з’яўляюцца нацыянальная самабытнасць, духоўнасць, гістарычная памяць – усё тое, што застаецца каштоўным на стагоддзі. Гэта ж таксама знайшло адлюстраванне ў новай рэдакцыі Канстытуцыі.

Пытанне сямейных каштоўнасцяў таксама ўвасобілася на старонках новай рэдакцыі – мы не толькі дапоўнілі ўжо існуючыя тэзісы, але і прапісалі новыя падыходы, адкарэктывалі састарэлыя.

Безумоўна, у часе работы над праектам ішла гаворка і аб падтрымцы дзяржавай таленавітай моладзі. Мне падаецца гэта вельмі важным. Пранізіва прагучала тэма Вялікай Айчыннай вайны. У новай рэдакцыі Канстытуцыі мы зафіксавалі гістарычную праўду, а таксама адзначылі немагчымасць пералічвання падыходаў да гэтай векапонай з’явы.

Адказ на дыскусійнае пытанне “На-

шай краіны. Гэта, мы ведаем, абсалютна аўтэнтычная для славянскіх народаў з’ява, якая нагадвае мне старажытнае веча. Магчыма, якая дазваляе людзям абмеркаваць супольна ўсе важныя пытанні. У новай рэдакцыі мы прапісалі абранне суддзяў і фарміраванне Цэнтральнай выбарчай камісіі, пытанні пераазмеркавання паўнамоцтваў паміж галінамі ўлады.

Абавязкова звярніце ўвагу на 54-ы артыкул: у яго ўнесены лёсавызначальныя рэчы, якія датычацца патрыятызму і гістарычнай памяці.

Ігор Макарэвіч, старшыня Маладзёжнага савета (парламента) пры Нацыянальным сходзе:

– Праект Канстытуцыі на працягу практычна года распаўсюджаўся Канстытуцыйнай камісіяй, рабочай групай пад пільнай увагай кіраўніка дзяржавы і з яго непасрэдным удзелам у гэтым важным праекце. Усе прапанаваныя на гэтым этапе змены актыўна публікаваліся ў СМІ і сацсетках і сыходзілі ад саміх грамадзян. Прапановы агучваліся імі на сустрэчах з членамі камісіі, на дыскусійных пляцоўках. Таму ўжо цяпер можна сказаць з упэўненасцю, што гэта народны праект нашага Асноўнага Закона.

Меркаванні навацыі Канстытуцыі носяць прагрэсіўны характар. Яны арыентаваны на тое, каб зрабіць нашу дзяржаву больш моцнай, а палітычную сістэму – больш устойлівай. Праект Асноўнага Закона замацоўвае зберажэнне гістарычных і маральных вытокаў беларускага народа. Таксама захоўваецца сацыяльна арыентаваны курс развіцця Беларусі. Гэта значыць: у складаных эканамічных умовах наша краіна, як і раней, будзе падтрымліваць розныя катэгорыі грамадзян, аказваць адрасную дапамогу тым, хто мае ў тым патрэбу.

Вельмі важна, каб ва ўсенародным абмеркаванні змяненняў у Канстытуцыю брала ўдзел і моладзь. Нам трэба будзе прыняць эстафету ад старэйшых і зрабіць усё магчымае, каб наша Беларусь развівалася як моцная суверэнная дзяржава. Кожны можа выказаць свае прапановы ці заўвагі па праекце. Можна цяпер накіроўваць меркаванні праз акаўнты Маладзёжнага парламента ў сацсетках або спецыяльную форму на сайце структуры mpns.by.

Бажэна Ярміч, дырэктар – мастацкі кіраўнік цэнтра “Нацыянальная школа прыгажосці”:

– Работа ў складзе Канстытуцыйнай камісіі для мяне – вельмі вялікі гонар і адказнасць. У праект Канстытуцыі ўкладзена каласальная праца. Над кожным артыкулам і фармулёўкай усе члены камісіі працавалі галінамі, усё шчыльна абмяркоўвалі, вывэралі, вяздзілі ў рэгіёны, наведвалі калектывы, праводзілі дыялогіявыя пляцоўкі.

Асабліваю ўвагу хачу звярнуць на замацаванне на ўзроўні Асноўнага Закона захавання гістарычнай памяці і традыцыйных сямейных каштоўнасцяў. Мне цікава было ўдзельнічаць у абмеркаванні важных аспектаў, якія датычылі Усебеларускага народнага сходу і пераазмеркавання паўнамоцтваў улады.

Канстытуцыя – Асноўны Закон дзяржавы, на ім грунтуецца ўсё заканадаўства. Яе можна параўнаць з трывалым падмуркам, на якім будуецца сучаснасць і будучыня нашага агульнага дома – Беларусі.

Заніскалі
Вольга Ануфрыева,
Верыніка Канюта,
Арына Карповіч,
Валерыя Спіцко,
Маргарыта Ушкевіч

юстыцыі. Як традыцыяналіст, сем’янін, бацька, звяртаў увагу на пытанні, якія будуць уплываць на нашу моладзь.

Вельмі спадзяюся, што мы зможам адстаяць пазіцыі, якія ўмацоўваю краіну, абараняць нашу любімую Беларусь, і гэтыя пазіцыі будуць замацаваныя ў Асноўным Законе. Веру, што людзі свядома зрабяць важны для сябе выбар, прымуць новы праект Канстытуцыі. Мы тым самым зробім крок у новую рэчаіснасць нашай Беларусі, дзе будзем жыць у любові, шчасці з нашымі найбліжэйшымі саюзнікамі, сябрамі, будуючы добрыя адносіны ў агульных інтарэсах.

Кацярына Дулава, рэктар Беларускай акадэміі музыкі:

– У складзе камісіі мы працавалі больш за паўгода, і гэта, канешне ж, вельмі сур’ёзны этап. Адна з галоўных катэгорыяў, якая прагледжваецца ў новай рэдакцыі, – гісторыя і гістарычная памяць. Мы цяпер, з аднаго боку, знаходзімся на новым этапе, які патрабуе сучасных вырашэнняў. З іншага – мы вельмі шануем нашыя здыбыткі і каштоўнасці, якія неабходна зберагчы. Вось у тым і была галоўная складанасць: злучыць розныя падыходы і вытрымаць баланс паміж імі.

вошта нам атамная энергетыка?” таксама ёсць у новай версіі праекта. Мы выкарыстоўваем атамную энергетыку толькі ў мірных мэтах. Заслугу ўвагі, на мой погляд, і 18-ы абноўлены артыкул: Рэспубліка Беларусь выключае ваенную агрэсію ў дачыненні да іншых краін. Прымаючы да ўвагі, што цяпер адбываецца на нашых граніцах, новая версія канстатуе: палітыка Беларусі заклучаецца ў непрымяненні сілы і паргроз.

Захаваліся і ўзмацніліся пытанні сацыяльнай падтрымкі. Павялічваецца і сацыяльная адказнасць грамадзян. Гэты аспект датычыць да, напрыклад, адносін між дзецьмі ды іх састарэлымі бацькамі. Таксама ў якасці прыкладу можна прывесці і 45-ы артыкул, які прысвечаны захаванню і ўмацаванню ўласнага здароўя. Грамадзяне могуць разлічваць на дапамогу органаў аховы здароўя, але павінны ж і самі клапаціцца пра свой фізічны стан. Аспект, які патрабаваў неабходнай фіксацыі, – дапамога і падтрымка інвалідаў і пажылых, – знайшоў адлюстраванне ў 47-м артыкуле новай рэдакцыі Канстытуцыі.

Усебеларускі народны сход – важная структура на палітычнай карце на-

Збірацца разам, сябраваць

Паглыбляецца і пашыраецца супрацоўніцтва беларускіх суполак замежжа з гістарычнай Бацькаўшчынай

Мы пісалі ўжо, што ў Мінску прайшло шостае пасяджэнне Кансультацыйнага савета пры МЗС Беларусі па справах беларусаў замежжа ("З далёкіх дарог на родны парог" – ГР, 29.11.2021). На яго былі запрошаны прадстаўнікі дыяспары, а таксама тых дзяржаў-структур, якія ў пастаянным супрацоўніцтве з беларускімі суполкамі замежжа, да якіх звычайна скіраваны просьбы, пажаданні, прапановы нашых суайчыннікаў з розных краін па ходзе жыцця і на падобных імпрэзах. У прыватнасці, дэлегалі на "веча дыяспары" кіраўнікоў і актывістаў беларускіх суполак Арменія, Германія, Іарданія, Італія, Іспанія,

Удзельнікі Кансультацыйнага савета - 2021. Здымак на памяць

Казахстан, Кыргызстан, Латвія, Малавія, Расія, Узбекістан, Украіна, Эстонія. З Беларусі ка боку паўдзельнічалі ў шчырай, даверливай размове за вялікім круглым сталом у зале пасяджэнняў МЗС Міністр замежных спраў Уладзімір Макей, начальніца галоўнага ўпраўлення шматбаковай дыпламатыі МЗС Ірына Вялічка (была мадэратарам на пасяджэнні, гэтак у праўленне працуе з актывістамі дыяспары непасрэдным чынам), прадстаўнікі Адміністрацыі Прэзідэнта, Нацыянальнага сходу, Дэпартамента па грамадзястве і міграцыі МУС, Мінінфармацыі, Мінкультуры, Міндадукацыі, апарата Упаўнаважанага па справах рэлігіі і нацыянальнасцяў.

Як мы пісалі, на пасяджэнні выступіў з прававой Міністр замежных спраў Уладзімір Макей. У дыскусіі "Вынікі сумеснай працы МЗС і арганізацый беларусаў замежжа ў 2020-2021 гадах і перспектывы на прамакі развіцця ўзаемадзейня дзяржавы і дыяспары" паўдзельнічалі спачатку прадстаўнікі органаў дзяржкіравання. Каб наша чытачы былі ў курсе, хто канкрэтна задзейнічаны ў такім узаемадзейні, з кім кантактаваць на будучыню, разгортваючы супраць дыяспары і дзяржавы, канкрэтныя выступоўцы. Гэта начальніца ўпраўлення ўстаноў культуры і народнай творчасці Мінкультуры Ірына Карповіч, дырэктар Рэспубліканскага цэнтру нацыянальных культур Вольга Антоненка (РЦНК, дарэчы, структурна цесна спалучаны з Мінкультуры), загадчыца сектара па справах нацыянальнасцяў апарата Упаўнаважанага

па справах рэлігіі і нацыянальнасцяў Алена Бязручка, начальніца аддзела маркетынга і якасці турпасаў Дэпартамента па турызме Мінспорту і турызму Ірына Брынкевіч, намеснік начальніка ўпраўлення міжнароднага супрацоўніцтва Мінадукацыі Андрэй Красуцкі. Яны гаварылі пра тое, як адладжана супраць з беларускімі суполкамі замежжа па іх кірунках дзейнасці, пра перспектывы ўзаемадзейня, прыводзілі факты, якія ілюструюць тэндэнцыі ў працэсах.

Дарэчы, кожнаму з удзельнікаў пасяджэння была прадстаўлена Інфармацыя аб выкананні Працоўнага даручэння Міністра замежных спраў па выніках папярэдняга, пятага КС: тая сустрэча праходзіла 11 ліпеня 2019-га. Летась з-за кавідных абмежаванняў "веча дыяспары" не збіралася. Забягаючы наперад, адзначым: Пра-

такое даручэнняў складзены і на гэты раз. Ініцыятывы, прапановы, просьбы выступоўцаў, скіраваны на паглыбленне і пашырэнне супраць дыяспары і дзяржавы, аналізуюцца ў МЗС, сістэматызуюцца, запускаюцца ў работу. Напрыклад, сёлетая і мяне як галоўнага рэдактара газеты "Голас Радзімы" ўвялі ў склад КС, далі магчымасць выступіць. Я ўнёс некалькі прапаноў. Адна з іх тычыцца адладкі сістэмы фіксацыі, уліку, зберажэння і магчымай перадачы ў Беларусь архіваў, дакументаў, рэчыва вядомых дзяржаў дыяспары пасля іх сыходу. Гаварыў і пра неабходнасць падключэння актывістаў дыяспары ў патрыятычнае выхаванне нашай моладзі, пра надладжанне моцных, сістэмных сувязяў школ, іншых адукацыйных устаноў краіны з беларускімі суполкамі замежжа. Пра тое падрабязней мяркую выказацца і на старонках газеты. А пакуль у рабочым парадку мы канкрэтызавалі прапановы ў пункты Працоўнага даручэння – справу вяла Наталія Счасновіч, старшы дарадца галоўнага ўпраўлення шматбаковай дыпламатыі МЗС.

З цікавымі павадамі пра дзейнасць, з прапаноў, якія паспрыяюць актыўнай супраць дыяспары і дзяржавы на карысць Бацькаўшчыны, выступалі старшыня герман-

ска-беларускай грамадскай ініцыятывы "Беларускі форум: культура, навука, даследаванні" Дзмітры Раманоўскі (Германія), кіраўніца Культурна-асветніцкага аб'яднання беларусаў у Іарданіі (КААБІ) Аксана Чамеза, старшыня Беларускага культурнага цэнтру "Радзіма" (Нур-Султан) Дзмітры Астаньковіч (Казахстан), старшыня праўлення Саюза беларусаў Латвіі (СБЛ), кіраўніца Рыжскага беларускага таварыства "Прамень" Алена Лазарава, кіраўніца Цэнтру беларускай культуры ў Даўгаўпілісе і суполкі "Уздым" Жанна Раманоўская (Латвія), кіраўнік Федэральнай нацыянальна-культурнай аўтаноміі Беларусаў Расіі Сяргей Кандыбовіч, першы намеснік старшыні прэзідыума Усеўкраінскага саюза беларусаў, старшыня Днепрапятроўскага абласнога аб'яднання "Беларусы Прыдняпроўя" Валеры Каралёў. Тэкст выступлення Сяргея Львовіча ёсць на партале ФНКА Беларусаў Расіі. А ў снежні стала вядома: заслушаны дзятву Расійскай Федэрацыі, правядзены член Расійскай акадэміі адукацыі, доктар псіхалагічных навук, прафесар, чатырохразовы лаўрэат дзяржпрэміі Расіі, віцэ-прэзідэнт Расійскага псіхалагічнага таварыства Сяргей Кандыбовіч абраны замежным сябрам Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі. Віншум, Сяргей Львовіч!

У часе перапынку зроблены фотаздымак удзельнікаў КС-6, да таго ж кавы-паўзу падсаладзіла прэзентацыя-дэгустацыя ад вядомай беларускай фірмы "Камунарка", можна было падабацца прыгожымі кравадзімі: у холе працавала фотавыстава "Беларусь: прыгожыя імгненні". Потым прадоўжылася дыскусія па актуальных пытаннях грамадска-палітычнага і сацыяльнага жыцця краіны. З павадамі пра тое, як у Беларусі ідзе работа па ўнясенні змяненняў і дапаўненняў у Канстытуцыю (цяпер праект вынесены на ўсенароднае абмеркаванне) выступіла намесніца старшыні Канстытуцыйнага Суда Бела-

русі Наталія Карповіч. Не менш увагі прыцягнула і выступленне Валеры Талкачова, начальніка ўпраўлення па наглядзе за расследаваннем асабліва важных спраў Генеральнай пракуратуры Беларусі. Ён казаў пра тое, як ідзе расследаванне справы аб генцыдзе беларускага народа. Праца тая прадаўжаецца і на заканцаўчым узроўні. А 14 снежня на пасяджэнні шостага сесіі Палаты прадстаўнікоў Сацыяльнага сходу Беларусі сёмага склікання дэпутаты ў двух чытаных прынялі законпраект "Аб генцыдзе беларускага народа". Так што суайчыннікі з замежжа мелі магчымасць з першых вуснаў пагучы пра тое, чым жыве краіна, што хвалюе людзей, якім шляхам рухавіца развіцця беларускае грамадства. Намеснік гендырэктара – дырэктар па навуковай рабоце і выдавецкай дзейнасці Нацыянальнай бібліятэкі Аляксандр Суша гаварыў, як праз кнігу, выдавецкі праект ідзе ўзаемадзейня Беларусі з іншымі краінамі, заклікаў кіраўнікоў беларускіх суполак актывней падключыцца да такой культурнай, навукова-асветніцкай працы.

Прадуктыўна, па-дзелавому і ў той жа час душэўна, па-свойску зносіліся ўдзельнікі пасяджэння за круглым сталом. Панава там згода і паразуменне. Міністр Уладзімір Макей, падсумоўваючы вынікі размовы, зрабіў напрыканцы яе важныя акцэнтны, засяродзіўшы ўвагу на некаторых тэзісах, якія прагучалі на "веча дыяспары". Мы ж мяркуюем і ў сваёй працы звяртацца да каштоўнага досведу, які назапашаны ў суполках, пра які гаварылі выступоўцы ў Мінску. Як вядома, толькі агульняльні, зладжанымі намаганнямі дзяржавы і энтузіястам з дыяспары магчыма развіццё, пашырэнне беларускае культуры ў замежжы, спрыяць таму, каб і удалечыні ад Бацькаўшчыны памяталі беларусы пра свае роднавыя карані, былі разам з ёю. І дзякуючы таму будзе мацней, прыгожэй, з меншымі патрабаваннямі пераадолаваць выклікі сучаснасці наш агульня Беларусі Мацярык.

Іван Ждановіч

Выступае Валеры Каралёў ў Украіне

Хораша душы

Мазаіка падзей, што адбываліся ў Даўгаўпілсе дзякуючы намаганням супрацоўнікаў Цэнтра беларускай культуры і суполкі “Уздым”. А прайшлі там восенёскія Дні беларускай культуры ў Латвіі ды яшчэ тыднёвы Міжнародны фестываль народнай культуры “Беларускі кірмаш у Даўгаўпілсе”.

Заслугоўвае павагі, пераймання досвед сістэмнай працы на карысць беларускай культуры нашых сяброў з Латвіі. У мінулым нумары (№11,2021) мы падалі тэксты з моцным “латвійскім акцэнтам”: пра закрыццё штогадовых Дзён беларускай культуры (у Рызе), гасцяванне актывістаў беларускіх суполак Латвіі на Бацькаўшчыне і цікавую справу суполкі “Мара” з Ліепай: там далучаюць да нашай спадчыны дзетак з юнага ўзросту. Сённяшні аповед – пра напісаны ў беларускай прасторы Даўгаўпілсе. І асабліва ўвосень там бурнае жыццё: кірмашова-выставачнае, з канцэртамі, сустрэчамі, дабрачыннымі справамі. Падаем выбарку з тэкстаў, дасланых у рэдакцыю нашымі сябрамі – вялікі дзякуй ім за тое!

На хвалях аўтарскай песні

16 кастрычніка ў Даўгаўпілсе прайшоў III Міжнародны фестываль беларускай аўтарскай песні. Ладзяць яго Беларускае таварыства “Уздым” у супрацы з Даўгаўпілскім Цэнтрам беларускай культуры (ЦБК) пры садзеянні Фонду падтрымкі недзяржаўных арганізацый Даўгаўпілскай гардумы. На гэты раз у ЦБК сустрэліся аматары аўтарскай беларускай песні з Даўгаўпілса і Вісагінаса (Літва). Віталі ўсіх аўтар праекта, кіраўніца “Уздыва” і Цэнтра Жанна Раманоўская і консул Беларусі ў Даўгаўпілсе Галіна Найдзёнава. Канцэрт адкрываў прэм’ернай песняй “Наш фестываль” (верш Станіслава Валодзькі, музыка Альберта Белуса) госьц з Вісагінаса: Сяргей Шабаладаў. Далей выступалі творчыя ансамблі ЦБК: “Пралескі”, “Купалінка”, “Спадчына”, салісты Настася Лукашонак, Віталі Міхайлоўскі, Яніна Юзэфовіч. А Станіслаў Валодзька і Лілія Воранава чыталі свае вершы ў тэму фестывалю і Дзён беларускай культуры. Завершылася імпрэза кранальнай песняй “Беларусь” – творам барда Арона (Арыка) Крупа, уладжэнца Даўгаўпілса. Песня гучыць на фэсце штогод, на гэты раз усе падпявалі голасу аўтара са старога аўдыёзапісу.

Цёплая сіла народнай дыпламатыі

Сялата Міжнародны фэст народнай культуры “Беларускі кірмаш у Даўгаўпілсе” доўжыўся цэлы тыдзень, а стартаваў 20 верасня з дабрачыннай акцыі “З сардэчнай целыняй”. Дарэчы, штогод кірмаш уключае ў сябе “чын дабрыні” (а словы ўчыніць, чын, дабрачынны – з аднаго караня). Усю восень майстрыхі вязалі рукавіцы, шкарпэткі, вышывалі сурвэткі, майстравалі таксама іншыя рэчы з беларускімі нацыянальнымі арнаментамі. А потым у знак удзячнасці падарвалі ўсё тое

медыкам з кавід-аддзялення Даўгаўпілскай рэгіянальнай бальніцы.

Консул Галіна Найдзёнава віншавала ўдзельніц-рукадзельніц з пачаткам фестывалю, казала пра знакавы старту: з добрай справы. У тым ёсць і акт суперажывання, і салідарнасць з медыкамі, якія працуюць у пандэмічных умовах. На вачорках рукадзельніцы гаварылі пра розныя сімвалы з беларускай культуры, на арнаментах знаходзілі ды першым выбіралі знак абярэгу ад хвароб і злых духаў. Майстар-клас па вышыванні крыжыкам правяла Марыя Памецька. Лілія Воранава і Валянціна Анкіна пакалі ў скрынку для збору падарункаў па пары звязаных шкарпэткі і прадоўжылі працу. Вячоркі ў ЦБК праходзілі кожны панядзелак з 16 гадзін.

Пазней, калі закончыўся кірмаш, Жанна Раманоўская паведаміла ў рэдакцыю: “Шмат працы: канец года, бюджэт, планы, справадзачы... Робім добрыя справы. Вось навязалі шкарпэткі з воўны, яшчэ сее тое, дадалі салодкіх ласунаў ды адвезлі медыкам. Збіралі падарункі разам з нашымі дыпламатамі”. Актывісты дыяспары і дыпламаты ў дабрачыннай звязці! Гэта ж глыбінная сутнасць беларусаў: у той час, калі Еўрасаюз адгароджваецца ад Беларусі, чамусці баіцца яе, вось такім “лагодным” чынам правяць сваю пазіцыю, зрабіць мяккае і міралабнае, сардэчнае “беларускае пранікненне” на тэрыторыю Латвіі. “Беларусы ідуць!” – цёплым шкарпэткі на вашых нагах, спадары-суседзі. Вось і такая ёсць сіла – мяккая ды цёплая! – у народнай дыпламатыі...

Этна-майстар-клас для школьнікаў

Вынайзены ў Даўгаўпілсе “фармат кірмашу” дае магчымасць ладзіць імпрэзы, скіраваныя на розныя сацыяльныя групы, мэтавыя аўдыторыі, у плыні агульнай задумкі: пашыраць, паглыбляць пазітыўную беларускую прысутнасць у прымежным рэгіёне. На другі дзень кірмашу, 21 верасня, у ЦБК надалі ўвагу школьнікам: правалі для іх этнамайстар-клас па вырабе лялькі-абярэга і паштоўкі-выцінанкі. Між тым адукацыйна-гульнявыя заняткі для навучэнцаў даўгаўпілскіх школ – традыцыйныя. Гэта цудоўная магчымасць для юных знаёміцца з багаццем звычайна і традыцый беларускай культуры. Жанна Раманоўская правяла майстар-клас “Лялька-абярэг” для дзяўчынак. А хлопчыкі ды мужычынны, вынікае з даўніх традыцый, не мелі права рабіць абярэжную ляльку! Калі ўдумацца, дык і таемства нараджэння – справа жаночая... Кіраўніца ЦБК знаёміла вучаніц з гісторыяй нацыянальнай лялькі, з бага-

Ансамблі “Купалінка” і “Лянок” на святочнай сцэне

тай выставачнай іх калекцыяй, з традыцыйна вырабу абярэгу. Спрадвеку лялькі суправаджалі чалавека па жыцці: сустралі ў калысцы, дапамагалі ў цяжкае час, прымалі на сабе хваробы, засярагалі ад злых сіл. А рабілі ў ЦБК лялькі-абярэгі так, як і ў даўніну: без нажніц, са шматкоў тканіны і ніткі.

Пакуль адны майстравалі для сябе лялькі-абярэг, Марыя Памецька знаёміла хлопчыкаў-трэціакласнікаў з музейнай экспазіцыяй “Беларуская хагва”. Аўтэнтычныя прадметы працы, побыту вясцоўцаў з мінулага можна і памацаць, пакульмаць, з нечым паспрабаваць папрацаваць. Потым дзяўчыны прыйшлі ў “хатку”, а хлопчыкі трапілі на майстар-клас па вырабе паштоўкі-выцінанкі. Гэта быў паштоўка-выцінанкі. Гэта быў паштоўка-выцінанкі від дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва. Папярковыя аплікацыі ўпрыгожвалі паштоўку.

Дзеці пакідалі Беларускі дом радасныя і ўражаныя: дзяўчыны неслі свае лялькі-абярэгі, хлопчыкі – паштоўкі-выцінанкі, ды кожны яшчэ і смачны фестывальны сувенір-пернік і па некалькі беларускіх слоў, засвоеныя у гульнявой форме ў часе заняткаў.

Даніна павагі Аляксею Сапунову

Гісторыка з Віцебска задалі, ушаноўвалі яго памяць 22 верасня, на трэці “кірмашовы” дзень. ЦБК на інтэрнэт-пляцоўцы ZOOM зладзіў “круглы стол”, прысвечаны 170-м угодкам Аляксея Сапунова (1851–1924). Ён выдольна як гісторык, краязнаўца, археолаг, педагог, грамадскі дзеяч. Нарадзіўся Аляксей Парфёнавіч у праваслаўнай купецкай сям’і ў Віцебскай губерні. Вучыўся ў Віцебскай гімназіі, затым на гістарычна-філалагічным факультэце Санкт-Пецярбургскага ўніверсітэта. Вярнуўся ў Віцебск, працаваў выкладчыкам латыні і грэчаскай мовы. Захоплена вывучаў мінуўшчыну краю, працуючы ў архівах; шмат публікаваўся, выдаваў даследаванні на ўласныя сродкі. А цікавіла Сапунова даўніна Беларусі, асабліва Віцебшчыны, матэрыялы пра Віцебск, гарады і помнікі Віцебскай губерні, пра рэчку Заходнюю Дзвіну, Полацкую епархію, Інфлянты (па-польску: Inflanty) – то была раней агульна назва зямель, якія з XIII па XVI стагоддзя былі пад ула-

дай Інфлянцкага (Лівонскага/мечаносцаў) ордэну, яны складалі тэрыторыі сучасных Латвіі ды Эстоніі). Яшчэ нагадкі па гісторыі заканадаўства пра яўрэяў, працы па Дзвінскіх і Барысавых камянях, архівах Магілёва й Мінска, універсітэце ў Полацку па гэты час цікавыя для гісторыкаў і краязнаўцаў.

Аляксея Сапунова выбіралі міравым суддзёй, дэпутатам Дзярждумы, ён быў ганаровым чальцом шэрагу навуковых таварыстваў, прафесарам, сапраўдным штацім саветнікам. І дзяржаўныя ўзнагароды, ордэны яго не абшлі. Але галоўным захапленнем заставаўся гісторыя роднага краю. Удзячныя нашчадкі назвалі яго імем вуліцу ў Віцебску, бюст Аляксея Сапунова ўсталяваны для ўваходу ў Віцебскі дзяржуніверсітэт імя П. М. Магарава.

Пра асобу Аляксея Сапунова, ягоны след у гісторыі Бацькаўшчыны разважалі ўдзельнікі “круглага стала” – як з боку Даўгаўпілса, так і са згоды даданага ўніверсітэта. Кіраўніца ЦБК, маістр міжкультурных адносін Жанна Раманоўская нагадала пра падпісане пагадненне аб супрацы Цэнтра

Яўгенія Гуляева, прафесійная культуратніца, адна з заснавальніц таварыства “Уздым”. Родям з вёскі Закор’е, з Браслаўшчыны. Яе бацька, ветэран Вялікай Айчыннай вайны, пахаваны ў Даўгаўпілсе, а маці, вялікая рукадзельніца, ляжыць на Радзіме. Якраз яе прыгожыя дамацканыя й вышываныя вырабы Яўгенія Вячаславаўна перадала ў Браслаўскі гістарычна-краязнаўчы музей. Здымак зроблены на сядзібе Беркенеле, дзе жыла сям’я будучага паэта Яніса Райніса, дзе ён пачаў вучыцца ў школе і пісаць вершы.

Твор Эдуарда Літвіноўскага з фотавыставы “Беларускі позірк Даўгаўпілса”

на такім кірмашы!

з Універсітэтам, падкрэсліла важнасць захавання культурных, гістарычных, даследчых і дзелавых сувязяў. Загладчыца кафедры літаратуры, кандыдат філалагічных навук, дацэнт Ганна Аксянчук адзначыла цесныя повязі між суседнімі народамі, што “нам наканавана жыць разам, у нас радасці агульныя, інтарэсы і клопаты”. Генеральны консул Беларусі ў Даўгаўпілсе Ілья Лапучу ў вітальным слове падкрэсліў: “Дзя мяне Сапуноў – аўтар першай кнігі, якую прачытаў я на латвійскай зямлі. Думаю, цікава яе пачытаць і латышам, і беларусам. Агульная гісторыя Латвіі ды Беларусі – шматвекавая, і дзяліць нам няма чаго”.

Грунтоўны даклад пра Аляксея Сапунова зрабіў загадчык кафедры гісторыі ды культурнай спадчыны Універсітэта Анатоль Дулаў. Ён адзначыў, што “на сёння Сапуноў – арыенцір у працы для гісторыкаў і краязнаўцаў”. А кіраўніца праектаў Цэнтра рускай культуры з Даўгаўпілса Галіна Іванова распавяла, як там перавыдалі працы Аляксея Сапунова “Інфлянты. Гістарычныя лёсы краю, вядомага пад імем Польскіх Інфлянтаў”: як у сучаснай версіі рускай мовы, так і з перакладам на латышскую.

З Даўгаўпілса позірк беларускі

Яшчэ перад тым, як нам даслалі тэкст пра персанальную перасоўную фотавыставу Эдуарда Літвіноўскага “Беларускі позірк Даўгаўпілса”, мы ведалі: гэта нешта значнае. Бо трохі раней – 17 верасня, у Дзень народнага адзінства, у мінскім Храме Усіх Святых – Жанна Раманоўская паказвала мне ўжо некаторыя здымкі, казалі: досвед Новасібірскага цэнтра беларускай культуры мы пабачылі ў вашай газеце ды творца ім скарысталіся. А ў нас была публікацыя паводле тэксту Таццяны Нялюбінай (“Родныя твары ў Новасібірску” – ГР, 27.11.2020). Што ж, калі рэалізуюцца такія праекты – душа радуецца: мы, журналісты, штосьці карыснае робім. Тэхналогіі сацыяльнай работы беларускіх суполак у нашай газеце збіраюцца, шліфуюцца ды пашыраюцца. Як кажуць, толькі бяры і рабі.

Ідэю “злавіла” спадарыня Жанна, і ўдалося рэалізаваць яе “перспектыўнаму фотамастаку-пачаткоўцу”, як нам напісалі. Выстава была ў Даўгаўпілсе з 21 па 30 верасня. “Эдуард нарадзіўся ў 1987-м у Даўгаўпілсе, мае роднавы карані па бацькоўскай лініі з Гомельшчыны, – уладкадніла Жанна. – Шмат гадоў супрацоўнічае з нашым ЦБК, у якасці валанціра дапамагае на фэстах, імпрэзах. Актыўны, мэтанакаваны чалавек. Тры гады таму захапіўся фотамастацтвам, прайшоў прафесійную падрыхтоўку ў фотастудыі ды спрабуе сябе ў розных тэхніках і напрамках”.

Эдуард падтрымаў праект “Беларускі позірк Даўгаўпілса”,

прапанаваны ЦБК, з захапленнем. Ідэя ў тым, каб паяднаць беларусаў Латгалскага краю ў адной стылёвай фотастудыі. Зроблены іх здымкі ў нацыянальных строях на фоне прыгожай мясцовай прыроды ў розныя поры года. І тым самым, піша Жанна Раманоўская, падкрэслена: “Мы – розныя, мы – іншыя, і мы – частка гэтага горада і гэтай краіны”.

Злавіць позірк, прыдумаць і знайсці кожнаму найлепшую лакацыю для здымка, паказаць багацце і разнастайнасць беларускага нацыянальнага касцюма, адлюстраваць непаўторныя краявіды Даўгаўпілса, яго наваколлі – усё ўдалося аўтару. Да таго ж гэта яго першая персанальная выстава. Зладзілі яе, нагадаем, у пlynні “кірмашовага фестывалю” аўтар, ЦБК пры падтрымцы мясцовага Палаца культуры.

А потым, як мы ведаем, выстава паехала і па Беларусі, у тым ліку і ў Нацыянальную бібліятэку.

Смачны дзень! З прэзентацыяй і дэгустацыяй

22 верасня ў ЦБК зладзілі, нарэшце, прэзентацыю кнігі “Кірмашоўскія прысмакі”, прычым з дэгустацыяй. Пра кнігу, яе аўтару мы пісалі (“Смакі ды водары з Бацькаўшчыны” – ГР, 29.09.2021), выйшла летась, у 2020-м. Яе анлайн-прэзентацыя была ў лютым: на Міжнароднай канферэнцыі “Беларускія чытанні ў Даўгаўпілсе”. А “пасмакаваць” многія з 34-х страў, прадстаўленых у кнізе, можна было на рэальнай прэзентацыі. Ва ўсіх аўтару кнігі беларускія роднавы карані, рэцэпты ў ёй з усіх рэгіёнаў Беларусі.

Ладавальніца і рэдактар кнігі Жанна Раманоўская падкрэсліла: зборнік не прэзентуе на кулінарнае адкрыццё. Дарчы, з радасцю прыняў кнігу ў падарунак з яе рук Міністр замежных спраў Беларусі Уладзімір Макей: на нядаўнім Кансультатыўным саўпадзе на справах беларусаў за мяжой. Казаў, усміхаючыся і прагортаючы старонкі, што і сам любіць гатаваць для сямі.

Што кухня наша багатая традыцыямі, што ежа ў нас простая ў гатаванні, ды смачная, здаровая і сытная – у тым пераканаліся ўсе ўдзельнікі прэзентацыі-дэгустацыі. Вочы разбягаліся ад багацця страў, а водары падахвочвалі нешта пакаштаваць. Кожная гаспадыня рэкламавала “сваю страву”, дзялілася кулінарнымі секрэтамі, а Марыя Памецька ў ролі Гаспадыні кулінарных Вячорак частавала гасцей. Да бульбяных страў у дадатак ішлі грывочкі, кра, бліны, пірагі ды піражкі, ды яшчэ журавінавы кісель. А што за палдніца! Незабыўны смак з дзяцінства. І да месца на Вячорках прыйшліся “смачныя” радкі прайшоўшых “смачныя” радкі прайшоўшых беларускіх класікаў, прыказкі ды прымаўкі, якімі аздоблена ў кнізе кожная страва.

Цяпер кніга пайшла ў народ, і нават да Міністра ў рукі

трапіла! Яе і нам у рэдакцыю спадарыня Жанна падарыла (дзякуем!), і партнёрам на супрацы ў Латвіі, Літве, Эстоніі, Беларусі. А ў планах актыўна ў Даўгаўпілсе – не спыняцца ў кулінарнай творчасці, расшукваць і зберагаць, адптаваць да новых рэалій каштоўныя рэцэпты продкаў у новых выданнях.

Мастачка Аліна, дачка гарманіста з Браслаўшчыны

На “кірмашовым тыдні” што ні дзень, то падзея. У чацвер, 23-га, у ЦБК быў вернісаж: адкрылі персанальную выставу карцін “Галаграма Лета” мастачкі Аліны Пяткун. Традыцыя: штогод у пlynні кірмашу

Ансамбль “Пралескі” — заўсёдня ўдзельнікі кірмашу

ЦБК робіць новую выставу, і мы пра тое пісалі. Вось ураджэнка Даўгаўпілса прадставіла свае творы. “Аліна расла ў атмасферы творчасці, яе і ўвабрала, мабыць, ад бацькі, жыццярадаснага гарманіста з Браслаўшчыны, якая славіцца краявідамі, духоўна багатымі людзьмі, – напісала Марыя Памецька. – Ад маці ёй перадалася любоў да малеванага, ад бацькі яшчэ і да фатаграфавання, ад бабулі – да вязання... Аліна жыццё прысвячае мастацтва, яе таленты – заварожваюць, яе любоў да жыцця і творчасці – нам усім яе натхненне”.

У Даўгаўпілскім мастацкім каледжы “Sauls skola” яна вучылася на дызайнера навакольнага асяроддзя і тэкстыльшчыка, у мясцовым універсітэце стала бакалаўрам па дызайне, пазней набыла дзве ступені магістра: у галіне мастацтва (графіка) і педагагічных навук. На курсах у Расіі, Украіне паглыбляла ўменні як дызайнер па трыкатажы, прафесійны стыліст. Цяпер Аліна Пяткун выкладае мастацтва ў Балтыйскай міжнароднай акадэміі ды ў Краслаўскай дзіцячай мастацкай школе. Да таго ж піша вершы, прозу, друкуецца ў мясцовых і расійскіх выданнях. З 1999-га – у Асацыяцыі мастакоў Даўгаўпілскага краю, з 2020-га – у Асацыяцыі пісьменнікаў і паэтаў рэгіёна. На рахунку яе некалькі дзясяткаў персанальных выстаў, удзел у сятні групавых, міжнародных пленэрах.

На вернісажы мастачку вітала кіраўніца ЦБК Жанна Раманоўская. Сама ж Аліна распавядала пра свае беларускапольскія роднавы карані, захапленні. Што серыю з больш чым 30 карцін стварала ў часе пяці сёлетніх пленэраў у розных кутках Латвіі. Яна любіць

змешваць стылі, напрамкі, тэхнікі, прымяняць новыя навыкі: спалучаць іх, гуляць з імі, кіравацца парывамі душы – не канонамі. Эклетыка – яе стыхі, свабода самавыяўлення ў творчасці – яе крэда.

На вернісажы гучалі вершы, песні, было шмат кветак, усмешак, станоўчых эмоцый. А працавала выстава “Галаграма Лета” ў ЦБК аж да зімы.

Тэма такая: “Збор ураджая”

Спадзяемся, у чыгачоў хапіла духу (і часу...) дачытаць нататкі да культурна-нацыянальнай падзеі. У пятніцу, 24 верасня, завяршыўся “Беларускі кірмаш у Даўгаўпілсе” гала-канцэрт

у Доме Адзінства. Выступленні беларускіх аматарскіх гуртоў з Латвіі ды Літвы адналі сімвалічна тэма: “Збор ураджая”.

Як вядома, традыцыйны шматлюдны (і шматдзённы) кірмашоў, масавых вясenskіх гулянняў у Беларусі маюць даўнюю гісторыю. І кірмашу ў Даўгаўпілсе вельмі дарчы прыйшоўся народны досвед. Ладзіцца ж кірмаш для зберажэння і пашырэння, развіцця ў нашым часе культурнай спадчыны, народных традыцый беларусаў. Праходзіў БКД у 11-ы ўжо раз ды паслеў стаць знакавай штогадовай падзеяй у культурным жыцці горада.

Раней гала-канцэрт збіраў шмат гасцей з Латвіі, суседніх краін, сёлета карэктуюць планы кавідныя абмежаванні. Выступалі творчыя гурты ЦБК: “Купалінка”, “Лянок”, “Спадчына”, “Пралескі”, “Паўлінка”, гасцявыя гурты, артысты з Дагды і Екабілса, з Вісагінаса (Літва). І ўсе разам урэшце здолелі стварыць атмасферу свята. Песні, танцы, гумарыстычныя мініяцюры падвышалі хвалю добрага настрою. Да таго ж за гадзіну да пачатку канцэрта ў фэа адкрылася выстава вясenskіх дароў, смачных нарыхтовак гаспадынь з “Уздыма”.

А побач – майстар-клясы: ахвочныя майстравалі літву-абярэг і паштоўку-выцінанку з аплікацыяй. Былі там і прэзентацыйныя матэрыялы пра Беларусь, і сувеніры “Гузкі шчасця”. Хораша класла ў канву свята беларуская музыка ў фэа.

Вядучыя канцэрта Жанна Раманоўская і Юрый Галоўка віталі гасцей, потым і віцэ-мэр Даўгаўпілскага гарадскога самакіравання Аляксей Васільев. Ён упершыню пабыў на фэаце, у вітальным слове (у

тым ліку і на беларускай мове!) адзначыў што “Беларускі кірмаш у Даўгаўпілсе” стаў “яркай і самабытнай фарбай на рознакаляровым этнічным палатне горада”. За вялікі ўнёсак у пашырэнне беларускіх народных традыцый пры правядзенні Кірмаша кіраўніца ЦБК Жанна Раманоўская ўшанавана ганаровай граматай Даўгаўпілскай гарадской думы.

Генконсул Беларусі ў Даўгаўпілсе Ілья Лапучу адзначыў: фестываль “годна выконвае ганаровую місію зберажэння і развіцця традыцый беларускай песні, прадчынага слова, прадстаўляе лепшыя ўзоры мастацтва, адкрывае новыя творчыя калектывы, імёны”. Дыпламат, які актыўна падтрымлівае актыўнае беларускае руху ў рэгіёне, упэўнены, што “Беларускі кірмаш” ужо стаў адметнай з’явай і ў нашай нацыянальнай культуры. Ілья Лапучу уручыў Цэнтр беларускай культуры дыплом ад Рэспубліканскага цэнтра нацыянальных культур Мінкультуры Беларусі: за пашырэнне беларускай культуры, зберажэнне гісторыі, традыцый беларускага народа. Гэта – вынік удзелу ЦБК у конкурсе “Культура”, які штогод ладзіць РЦНК. Граматай Генконсульства ўшанавана дзейнасць Беларускага культурна-асветніцкага таварыства “Уздым”. Дэпутатка Даўгаўпілскага гардумі і кіраўніца Цэнтра рускай культуры Наталля Кажанава падкрэсліла крэатыўную ролю Цэнтра беларускай культуры, фестывалю ў стварэнні пазітыўнага іміджа горада.

І быў канцэрт. Акрамя згаданых гуртоў ЦБК, уважы глядачоў захапілі яшчэ ансамбль “Завруха” з Екабілса, салістка “Народнай студыі” Віта Вітанэ з Дагды, ансамбль “Світанак” і саліст Сяргей Шабадалаў з Вісагінаса. Пакуль спевакі ды танцы ў песнях, танцах “збіралі” ураджай, глядачы ўбіралі ў сябе радасць, хвалі пазітыўных эмоцый, нябачныя вібрацыі душэўнай блізкасці, цёпліны. Дарчы, цяпер у Беларусі доме Даўгаўпілса ёсць абярэг з беларускім знакам-сімвалам ураджая: вышлі яго майстрых з Екабілскага беларускага таварыства “Спатканне”. На традыцый ў фінале гала-канцэрта на сцэну выйшлі ўсе артысты: іх і глядачоў паяднала песня “Беларускі дом” (словы Станіслава Валодзькі, музыка Аляксандра Рудзя), саліраваў Сяргей Шабадалаў.

Цэнтр беларускай культуры выказавае шчырую падзяку за падтрымку ў арганізацыі “Беларускага кірмашу ў Даўгаўпілсе” ўсім, хто спрычыніўся да яго: словамі, справамі, сродкамі, песнямі, творамі...

Тэкст падрыхтаваны ў рэдакцыі паводле лістаў **Жанны Раманоўскай** (кіраўніца Цэнтра беларускай культуры і суполкі “Уздым”) і **Марыі Памецькай** (метадыст Цэнтра).
Фота: **Грына Апейнава**

Азірнуцца, каб не страціць

У чарговы раз Рэспубліканскі цэнтр нацыянальных культур правёў разам з партнёрамі творчую стажыроўку для кіраўнікоў замежных беларускіх непрафесійных (аматарскіх) калектываў мастацкай творчасці – на базе арганізацыі культуры і ўстаноў адукацыі ў сферы культуры, прафесійных калектываў мастацкай творчасці Беларусі

Ганна Сяброўка
Чарнавок, асацыяцыі “Bellarus” у Неапалі (Італія), майстар па прыкладных відах мастацтва:

“Сяброўкі ў Італіі, што раней прыязджалі на падобныя стажыроўкі ад нашай суполкі, гаварылі: “Ой, як класна! З’ездзі туды, паглядзі, што можна зрабіць сваімі рукамі на беларускую тэматыку”. Я люблю штосьці майстраваць, шукаю парады ў інтэрнэце, але там рэдка сустранеш нешта сапраўды беларускае. На стажыроўцы ўпершыню. Ва Універсітэце культуры і мастацтваў у Мінску нас вучылі спяваць і танцаваць. На занятках па харэаграфіі лекцыі доўга не чыталі – прапанавалі самім станьчыць Польшку, Ручаёк ды іншыя танцы. І сапраўды: тыя танцы, у якіх ты сам удзельнічаў, запамінацца надоўга. Некалькі відэа з тых заняткаў я адправіла ў Італію. Мне сяброўкі напісалі: “Калі вернешся, абавязкова нам пакажаш, як гэта робіцца”. На майстар-класах у Магілёве мы рабілі сувеніры з саломкі, і я пацкавалася, як майстраваць цацкі з дрэва: мой дзядуля быў вельмі добры столяр. Маленькай заўсёды прыбывала да яго ў майстарню, памятаю пах стружкі...”

Мяне ўразіла гасціннасць, з якой сустракалі нас на месцах. Маю на ўвазе само стаўленне да нашай дэлегацыі: маўляў, вось вы прыехалі – паглядзіце, што ў нас ёсць новага, успомніце, што пакінулі, азірніцеся, што ў вас за спіной засталася, адкуль вы родам, адкуль выйшлі – і вяртайцеся назад.

У Італію я патрапіла па эканамічных меркаваннях. Паехала “на годзік”, а затрымалася на ўсё 20... Думкі вярнуцца на Радзіму ў мяне заўсёды былі. Прызнаюся, калі жывеш за мяжой, вельмі хочацца дадому. Але, на жаль, чым больш праходзіць часу, то думаеш пра тое ўсё радзей... У наш няпросты час, калі ў свеце пандэмія, усе мы становімся больш адасобленымі і “заціснутымі”. Такія стажыроўкі прыўздзімаюць нас над паўсядзённымасцю, раскрываюць, прымушаюць узгадаць, адкуль мы, і што мы дастаткова светлыя людзі з чыстай душой: нездарма ж нас часам называюць “белыя русы”.

Трэба сказаць, што ў Італіі таксама ёсць дзяржпраграма, якая дапамагае эмігрантам уліцца ў грамадства, і пры тым італьянцам больш даведацца пра нашу культуру. Муніцыпальнае кіраўніцтва Неапалі прадставіла для асацыяцыі “Bellarus” памішанне, мы там сустракаемся і зберагаем альбомы, кнігі, беларускую сімволіку. Збіраемне па чацвяргах. Гэта для нас як аддушына: ладзім святы, майструем нешта, дзелімся досведам з дзецьмі (яны ўжо нарадзіліся

Па розных прычынах мільёны нашых супляменнікаў жывуць цяпер за межамі Беларусі. Яны змаглі стварыць там этнакультурныя суполкі, аматарскія калектывы мастацкай творчасці і цяпер пашыраюць беларускую культуру ў замежжы. Час ад часу прыязджаюць здалёк на Бацькаўшчыну, зямлю продкаў: каб набрацца досведу, новых уменняў ды годна прадставіць нашы нацыянальныя адметнасці ў іншых краінах.

Вось і сёлета, за месяц да Новага года, яны сабраліся на стажыроўку ў Мінску. Іх чакалі майстар-класы і практычныя заняткі па беларускім традыцыйным мастацтве. Апошнія ладзіліся ў Беларускай сталіцы на базе РЦНК, у Беларускай дзяржаўнай універсітэце культуры і мастацтваў. Многім спадабаліся пазекі ў гарадскі пасёлак Івянец і аграгарадок Ракаў Мінскай вобласці, а таксама ў Магілёў, дзе і па гэты час перадаюцца ўмёны, развіваюцца рамёствы. У Магілёўскім абласным метадычным цэнтры, напрыклад, гасцям свае вырабы паказалі адразу некалькі майстроў. У Ракаўскім цэнтры народнай творчасці іх навучылі ткаць паясы, ствараць батлеечны тэатр, у Івянецкім музеі традыцыйнай культуры прадэманстравалі, як робяцца званы з гліны. Дарэчы, Івянец раней называлі сталіцай ганчарства. І гэта не ўсё: праграма яшчэ большая.

Мы напрасілі “стажораў” расказаць крыху пра сябе і тыя суполкі, у якіх яны выяўляюць свае таленты. Пацікавіліся: якімі ведамі збіраюцца дзяліцца з сябрамі пасля стажыроўкі.

ў Італіі), спяваем ў хоры “Спадчына”. Дарэчы, вучыць спяваць нас італьянка Роза, прафесійная оперная спявачка, выкладчыца кансерваторыі. Наша Роза кіруе яшчэ й хорам толькі з італьянцаў. Яны часта выступаюць у храме, вязджаюць на гастролі. Прычым Роза бярэ заўсёды з сабой і нас. Ёсць вядушкі, што спяваем мы не

Культурнага цэнтры “Беларусь” Паўладарскай вобласці (Казахстан). Яму 25 гадоў і ён – лідар моладзевага крыла суполкі, удзельнік народнага самадзейнага моладзевага ансамбля “Надзея”

Гэты юнак быў асабліва ўніклівы, пагыбіяўся ў дэталі на майстар-класах па ткацтве. Адчувацца, што Яўгена вабяць

нам Яўген. – Апошнім часам з дапамогай інтэрнэту я спрабую асвоіць тэхніку пляцення кошыкаў, лапшюў ды іншых вырабаў. Валодаю некаторымі навыкамі. Хачу ўдасканаліць майстэрства, каб потым яго перадаваць дзецям. Праводжу заняткі раз на тыдзень, а то, бывае, і два, гледзячы па абставінах. Калі вучыць

горш за прафесіяналаў! Пасля стажыроўкі ў нас будзе чым дзівіць італьянскіх слухачоў. Магчыма, у нашым рэпертуары з’явіцца некалькі новых беларускіх песень.

Хачелася б пажадаць землякам-беларусам заўсёды памятаць пра родавыя карані ды не губляць лепшыя свае якасці, асабліва такія, як шчодрасць і гасціннасць”.

Яўген Трыстан, сябар

ткацкія станкі, тканыя паясы і ручнікі.

“Ткаць паясы з беларускім арнамантам я навучыўся ў Паўладары. А тут на майстар-класе пабачыў больш складаную тэхніку ткацтва, знайшоў патрэбную літаратуру. Мая маленькая мара: змайстраваць ткацкі станок (яго яшчэ называюць кросны) сваімі рукамі ды на ім ткаць паясы, ручнікі, абруссы, сурвэткі ды іншыя рэчы, – распавёў

На майстар-класе ў Магілёве

майстэрству дзяцей, яны ж і дарослымі будуць цікавіцца рамёствамі. А ў падлеткаў з’яўляюцца іншыя інтарэсы... Пад кіраўніцтвам старшыні Культурнага цэнтры “Беларусь” Любові Іванаўны Богнат мы імкнемся пагрузіць усю моладзь, якая прыцягваецца да суполкі, менавіта ў беларускае. Навучаем хлопцаў і дзяўчат, як і калі праводзіць беларускія абрады, шукаем патрэбную інфармацыю”.

Па словах Яўгена, хоць ён “з боку маці – рускі, а з боку бацькі – украінец”, але з дзяцінства цікавіцца беларускай культурай. Пэўна, так было накіравана, і калі пашукаць, то, відаць, знойдуцца ў ягоным радводзе і беларускія карані: “прабабуля з боку маці, раскавалі, была беларускай”. Яшчэ ў маленстве Яўгена напрасілі спяваць у ансамбль “Надзея” КЦ “Беларусь”. У калектыве ён ужо каля 14 гадоў. Моладзевы вакальны ансамбль кожныя тры гады пацвярджае званне народнага. Дарэчы, яго выступленні можна паглядзець на YouTube-канале. На адным з відэа Яўген Трыстан разам з сябрамі спявае песню “Купальскі вяночак”. Ды так прыгожа, што і нам з вымі можна паўчыцца. А беларускія нацыянальныя строі яму вельмі да твару.

“Так атрымалася, што я чытаў самастойна вучыць беларускую мову, – расказаў Яўген. – Запытаць, як правільна вымаўляецца тое або іншае беларускае слова, не было ў каго. Носьбітаў і выкладчыкаў беларускай мовы ў нас мала. Але ёсць беларускія кнігі, творы мастацкай літаратуры, падручнікі “Роднай літаратуры” – па іх і вучуся. І ўжо заўважныя поспехі. Дома я паўсядзённа размаўляю на рускай і казахскай мовах, а ў цэнтры “Беларусь” стараюся гаварыць па-беларуску, асабліва з дзецьмі, падлеткамі. Спрабую правільна вымаўляць беларускія фразы, што сустракаюцца ў песнях. Хачу, каб гэтыя выразы былі на слыху ў нашых спевакоў, каб яны разумелі, пра што спяваюць”. У рэпертуары калектыву такія песні, як “Дзеўка і казак”, “Маруся”, “Купалінка”, “Чаму ж мне ня пець”, “Купальскі вяночак” ды іншыя. З цягам часу Яўген мае намер паступіць у Паўладарскі педуніверсітэт і вучыцца на выкладчыка музыкі: “Тады ў мяне будзе больш ведаў, я змагу імі дзяліцца з дзецьмі, моладдзю цэнтры”.

Уладзімір Абрамчук, сябар Федэральнай нацыянальна-культурнай аўтаноміі Беларускай Рэспублікі, кіраўнік фолк-гурта “Партызан FM”:

“На стажыроўку я прыехаў упершыню і думаю, што гэта пойдзе мне на карысць. Я ж фалькларыст, але больш па рускай казацкай традыцыі: заканчваў у свой час Маскоўскі дзяржінстытут культуры, займаўся на кафедры народна-спеўнага мастацтва. Хачелася б даведацца больш пра беларускія спеўныя традыцыі”, – патлумачыў Уладзімір.

Ён нарадзіўся ў Падмаскоўі, яго бацькі родам з вёскі Соміна Брэскай вобласці. У дзяцінстве Уладзімір бываў у гасцях у бабці і дзядулі, але не так часта, як хацелася б.

НАРОДНАЯ ТВОРЧАСЦЬ

Традыцыя ў руках ганчара

ГАННА ЛАГУН

жаны Пружанскага раёна, у Давыд-Гарадку на Століншчыне, у Целяханах Івацэвіцкага раёна – усё гэта Брэстчына. А калі я пачаў супраць з ФНКА Беларусі ў Расіі, то прыязджаў на свята “Конікі” ў Давыд-Гарадок у складзе дэлегацыі: нас 30 чалавек было. Два-тры дні мы каледзавалі, потым давалі вялікі канцэрт. Пабрацім Давыд-Гарадка ў Падмаскоўі – пасёлак Марушкіна. Там наш гурт зладзіў відэапраем “Купалле”. На яго запрасілі артыстаў з Беларусі”.

Валерый Амбросаў, сябар праўлення Беларускага культурна-асветніцкага таварыства «Уздым» (Даўгаўпілс, Латвія), удзельнік танцавальнага гурта «Лянок»:

“Мне заўсёды цікава прыязджаць у Беларусь, бо прымаючы бок якасна рыхтуе прыём. Да большасці гэтых імпрэзаў арганізатары ставяцца вельмі прафесійна: каб і пазнавальна было, і з выхаваўчым эфектам. Пашырэнне беларускай культуры, беларускай традыцыі ў свеце – гэта не гучныя словы. Клопат пра тое тут сапраўды адчуваецца, – казаў Валерый. – На стажыроўцы ў Мінску я быў раней, здаецца, у 2015-м. Сваёй чаргі, бывае, трэба пачакаць, бо ў Даўгаўпілсе вялікая беларуская грамада. Ёсць таварыства “Уздым”, ёсць муніцыпальная ўстанова Цэнтр беларускай культуры, таму шмат ахвочых. На гэты раз вучоба ў Беларусі будзецца крыху па-іншаму. Відаць, што ў людзей, якія ладзяць яе, іншае бачанне.

Раней мы займаліся толькі ў сталіцы, цяпер выязджаем за межы Мінска, і гэта цікава. У маленькіх гарадах Беларусі я быў менш. Ведаю Глыбокае, Відзы, Браслаў, Меры, Докшыцы – там, у Віцебскай вобласці, жывуць мае сваякі. На гэты раз мне пашанцавала патрапіць у Ракаў ды Івянец. Я жыву ў Даўгаўпілсе, на гістарычна-культурнай тэрыторыі Латгаліі. Беларусам Даўгаўпілс імпаануе, што яны блізка ад Беларусі. У горадзе, напрыклад, ладзіцца Міжнародны фестываль народнай культуры “Беларускі кірмаш у Даўгаўпілсе”, на прыродзе святкуецца “Беларускае Купалле”. Такія імпрэзы прыгадваюць шмат гэсцей з Беларусі. На свята на цэнтральнай плошчы горада абавязкова вышываюцца беларускія сцягі. У Даўгаўпілсе пастаянна знаходзіцца нейкая беларуская дэлегацыя: спартыўная, культурная, адукацыйная... Магу сказаць, што ў Латгаліі добра ставяцца да беларусаў. Латгайцы іх лічаць сябрамі, падтрымліваюць з імі цесныя стасункі”.

Ганна Лагун

Цяпер Абрамчука ў Соміна больш ведаюць як хлопца, што згуляў там сваё вяселле ў аўтэнтычным стылі. Па гэты час вясцоўцы пад уражаннем: раней такога ніколі ў іх не было. “Вяселле з жонкай у беларускай вёсцы мы справілі ў 2007 годзе, – расказаў Уладзімір. – Пастараліся зрабіць яго як мага больш аўтэнтычным, у двары дома паставілі шапёр, а ў ім – сталы з лаўкамі. На сталах была самая простая вясельная ежа: рыба печаная, заліўныя стравы, бульбачка... Мы, як жаніх і нявеста, апрануліся ў старалаўнія вясельныя строі, крышачку стылізаваныя. Запрасілі шмат гэсцей. Цяпер, калі прыязджаю, то мяне пазнаюць: “О, дык гэта ж той, што вяселле ў нас гуляў!”. А бабулі з мясцовага фальклорнага гурта “Каліна” сустракаюць, песні спяваюць, сталы накрываюць”.

Такое сяброўства ў іх пачалося здаўна да вяселля, калі ў 2003-м Уладзімір з будучай жонкай яшчэ студэнтамі згаданага інстытута прыехалі ў Беларусь у экспедыцыю па фальклор. Або пісалі дыпломы на кафедры народна-спеўнага мастацтва. “У навуковых мэтах” аб’ездзілі нямаля вёсак Івацэвіцкага і Пінскага раёнаў Брэстчыны. “Вынікам сталі дзве дыпломныя працы на тэму беларускага Палесся: адзін дыплом быў па календарных песнях, другі – па працяглых або лірычных. З таго часу я і пачаў ездзіць у Беларусь часцей”, – падзяліўся Уладзімір.

Вядомы сёння мой суразмоўца не толькі тым, што згуляў вяселле ў беларускай вёсцы. Уладзімір – дырыжор, кіраўнік гурта “Партизан

ВАСИЛЬ ШУБЕН

FM”, які ведаюць і ў Расіі, і ў Беларусі. “Гурт “Партизан FM” – гэта сучаснае бачанне ф а л к л о р н ы х песень, – расказаў Уладзімір.

– Калектыў можна назваць вэкальна-інструментальным. Мы граем на розных інструментах: баяне, балалайцы, саксафоне, бас-гітары, трубе і ударных. Большасць з іх народных. Ніколі не працуем пад фанарам, заўсёды жывы гук. Спяваем у асноўным рускія казачкі песні. Да беларускіх чарга не дайшла, але стажыроўка наводзіць на такія думкі (смяецца)... У Беларусі гурт бываў неаднаразова з канцэртамі. Мы выступалі на Бярозаўскім матарарамнтным заводзе, на фестывалі “Ружанская брама” у гарпасёлку Ру-

Івянец здаўна быў адным з найбуйных ганчарных цэнтраў Беларусі. Як там зберагаюцца традыцыйныя рамствы – тое ў Івянецкім музеі традыцыйнай культуры дэманструе майстар Алег Капуста.

Ён уваходзіць у Беларускі саюз майстроў народнай творчасці з 2008 года, цяпер “вольны ганчар”. А з маладосці працаваў на мясцовым заводзе мастацкай керамікі. “Завод – справа добрая, але там жа менш творчасці. ГОСТ, стандарт, вышэй-ніжэй, і больш ні ўправа, ні ўлева, як кажуць. Яшчэ ў часе працы там я купіў сабе невялічкі станочак, лечку і пачаў вырабляць штосьці сваё. І сёння на хлеб з маслам хапае. Вось цяпер дадаткова працую ў гэтым музеі”, – расказаў майстар удзельнікам стажыроўкі.

У экспазіцыі музея бачым лепшыя ўзоры традыцыйнага бытавога посуду: сталовыя званы, шарападобныя глянкі, цыліндрычныя слоікі, талеркі, міскі, паўміскі, спарышвы, рукамі, кубкі, патэльні, вазоны з дасканалымі, адточанымі формамі... Радуюць вока супніцы, сальнічкі, цукарніцы, масленкі,

графіны, вазы для варэння, цукерніцы... Увесь такі посуд з гліны Алег Капуста цяпер можа стварыць і ва ўласнай майстэрні – на заказ: колькі людзі папрасяць, столькі зробіць.

“Я звычайна выкарыстоўваю даўнюю тэхніку малачэння: гэта калі выраб на нейкі час кладзецца ў малако. Тады малочны казеін забірае поры гліны, і кераміка набывае прыгожы колер. Старэйшыя майстры расказвалі, што раней куплены на кірмашы посуд у міску з малаком магла акунаць і сама гаспадыня. Іншы ўжо колер набываў ён у печы, калі гатавалі стравы. Сёння ж кожны ганчар клапоціцца пра таварны выгляд вырабаў і робіць гэта сам”, – растлумачыў майстар. Акрамя згаданай тэхнікі ён выкарыстоўвае і фляндрскую, пры дапамозе якой кераміцы надаецца характэрны мясцовы дэкор.

Яму не цікава вырабляць посуд для таго, каб “той стаў”. Навошта? Няхай кераміка служыць людзям. Яго сям’я карыстаецца ў побыце ўсім, што вырабляе гаспадар на ганчарным крузе: “Карыстаемся

збанамі, кружкамі, міскамі... Сям’я у нас вялікая: акрамя мяне і жонкі ёсць трое дзяцей: дачка Алена і сыны Дзмітрый і Аляксандр”. Сынёў навучыў працаваць з глінай яшчэ школьнікамі: яны наведваліся да яго ў гурток, калі Алег працаваў у Івянецкім цэнтры творчасці педагогам дадатковай адукацыі. Цяпер адзін сын вывучыўся на інжынера і працуе на заводзе ў Лідзе, другі хутка закончыць Беларускае дзяржакадэмію сувязі, дачка – настаўніца ў Маладзечне: выкладае гісторыю і грамадазнаўства ў школе.

Ва ўласнай ганчарнай майстэрні Алег дапамагае жонка Ірына. “Яна клеіць да кружак ручкі, кладзе званы ў малако, ставіць іх на абпал у печ ды робіць шмат што іншае”, – казаў майстар.

Алег Капуста часта ўдзельнічае ў конкурсах і фестывалях. На абласным свяце-конкурсе керамістаў Мінскай вобласці “Гліняны звон”, якое праходзіць у Івянцы, неаднаразова займаў першы месцы і нават атрымаў Гран-пры.

Ганна Лагун
Фота аўтара

ПАСЛЯСЛОЎ

Не проста павучыцца – парадыцца!

Творчая стажыроўка закончылася, а кантакты паміж яе ўдзельнікамі прадаўжаюцца. І ўжо на красавік 2022-га запланаваны новыя сустрэчы ў Беларусі.

Шмат цёплых водгукаў пра стажыроўку даходзіць у рэдакцыю. “Засумавалі актыўнасці дзясяспары без жывых зносін: летас не было стажыроўкі з-за кавідных абмежаванняў, – патлумачыла кіраўніца Рэспубліканскага цэнтра нацыянальных культур Вольга Антоненка. – А калі мы пачалі маніторыць сітуацыю, то пачылі: ахвочых прыехаць вельмі шмат! Мы ўзялі групу па максімуме: 30 чалавек. І шмат ужо тых, хто “запісаўся ў чаргу”: наступная стажыроўка ў планах на красавік 2022 года. Дзя нас галюнае, што ўсе ўдзельнікі стажыроўкі “па выніку” кажуць: гэта вельмі необход-

на. У пачатку курсаў мы далі магчымасць кожнаму прэзентаваць сябе, зрабіць “візітную картку”: хто, адкуль, як склаўся лёс, як далучыўся да працы ў супольнасці. Усім было карысна і цікава. У дзясяспары працуюць розныя людзі, мы ж дапамагам і ім зблізіцца, парадзіцца духоўна, стаць адной сям’ёй. Яны прыязджаюць, каб даведацца штосьці новае, “напоўніцца беларускасцю”, пасябраваць, завязаць стасункі – мы ім дапамагам. Здрава, што і пасля стажыроўкі сяброўства прадаўжаецца, курсанты зносяцца ў сапсетках, ездзяць адзін да другога ў гасці. А некаторыя ўжо нам тэлефануюць: зноў хочацца на стажыроўку!”.

Прыемна, што сёлета ўпершыню для курсантаў у Нацыянальнай бібліятэцы праішоў семінар-практыкум – яго ладзіў Упаўнаважаны па

справах рэлігій і нацыянальнасцяў пры падтрымцы Мінінфармацыі ды Мінкультуры. Кіраўніца профільнага сектара апарата Упаўнаважанага Алена Бязручка расказала, як падтрымліваецца праца беларускіх суполак і творчых гуртоў з замежжа ў інфарполі Беларусі. Мы з калегам, галюнным рэдактарам часопіса “Беларусь. Belarus” Віктарам Харковічам дзяліліся досведам працы, у тым ліку і з нашымі замежнымі няштанымі аўтарамі.

Паўдзельнічалі ў размове выкладчык факультэта журналістыкі БДУ Аляксандр Градзюшка, намеснік старшыні Сінадальнага інфармацыйнага аддзела Беларускай Праваслаўнай Царквы Алег Лепаўшчынаў. Размова на семінары-практыкуме выклікала жывы водгук у гэсцей з замежжа.

Іван Ждановіч

ПОВЯЗЬ ЧАСОЎ

Каласкі ды васількі для Максіма

У Беларусі, у беларускіх суполках замежжа 9 снежня ўшаноўвалі памяць Максіма Багдановіча і адзначалі яго 130-я ўгодкі. Адалі даніну павагі яму і беларусы Еўпаторыі.

Хоць гісторыю беларуска-крымскіх сувязяў яшчэ ніхто не напісаў, аднак імя Максіма Багдановіча займае ў ёй адметнае месца. Не перабольшу, калі скажу: тысячамі розных нітак, лёсаў гэтыя тэрыторыі паяднаныя. Пра тое разважалі мы, актывісты беларускай дыяспары, напярэдадні юбілею. Вырашылі ў памяць пра Максіма, які правёў на крымскай зямлі апошнія дні зямнога жыцця, загазаць паніхіду – і праходзіла яна 9 снежня ў Еўпатарыйскім храме у імя свяціцеля Лукі, архіепіскапа Крымскага, спавядальніка. Симвалічна, што ў святога Лукі (у свеце ўрача, хірурга Валянціна Войны-Ясянецкага) таксама былі беларускія родавыя карані: з вёскі Ясянец, якая цяпер – у Баранавіцкім раёне Брэстчыны. Напярэдадні набажэнства да настояльніка храма Уладзіміра Бадаха з просьбай аб паніхідзе звярнуліся актывісты суполкі “Беларускі Крым” імя Еўфрасінні Полацкай. А ў святара па маці родавыя карані – з Гомельшчыны. Як бачым, усе тут свае, родныя людзі: як на зямлі, так і ў небе.

Набажэнства было святаным. Урачыстым. І натхнёнае, узвышанае ка-

занне протаіерэя Уладзіміра нас кранула. Сябры беларускіх суполак, якія прыйшлі ў храм, нібы пражывалі разам са святаром няпросты лёс паэта, празаіка, публіцыста.

Беларускі на ўрачыстасці

Протаіерэй асвяціў букет з каласкоў і васількоў, зроблены намі да свята, і ён будзе завезены на магілу паэта ў Ялце. (Планаваў зрабіць тое пасля набажэнства, ды Дзіна Шаўчэнка павадала: з надвор’ем у Крыме не склалася, таму вырашылі не рызыкаваць. – Рэд.)

Ушанаваць памяць паэта ў еўпатарыйскі храм прыехалі беларускі з розных гарадоў, пасёлкаў Крыма: са сваімі каласкамі, васількамі ў букет. Свае кветкі перадалі сяброўкі суполкі “Беларускі Крым” імя Еўфрасінні Полацкай з Сак і раёна, Сімферопалі і раёна, васількі прывезлі-перадалі з Краснапераконска, Сімферопалі, Еўпаторыі, Заазёрнага.

Пасля паніхіды ў Нядзельнай школе пры храме прадоўжыліся памятнымі імпрэзай ў гонар Максіма Багдановіча. Гаварылі пра ягоны лёс і творчасць, чыталі вядомыя творы супляменніка: “Прыпаўсець аб васільках” ды “Апокрыф”.

Дзіна Шаўчэнка, кіраўніца грамадскіх арганізацый “Беларускі Крым” імя Еўфрасінні Полацкай і “Крым – Беларусь”, г. Еўпаторыя
Фота аўтара

КАШТОЎНАСЦІ

Вечныя тэмы і патрыятызм

У Беларусі распрацаваны вучэбна-метадычны комплекс для факультатывных заняткаў “Асновы духоўна-правадзінскай культуры і патрыятызму”, які ўключае кнігу для чытання, рабочы сшытак, а таксама ілюстраваны слоўнік

Духоўнасць і патрыятызм – гэта як дзве магутныя сілы, што спрыяюць развіццю-станавленню душы дзяцей, маладых людзей. Калі першая скіроўвае нашу ўвагу за межы патрэбаў-клопатаў толькі цялесных, то другая да таго ж усталявае, умяноўвае павязі нашы духоўныя з родам, Радзімай, Бацькаўшчынай. З тым на Зямлі свяшчэнным месцам, дзе мы (ці бацькі-дзяды нашыя) “нарадзіліся і ўскормлены”, да якога, паводле слоў асветніка Францыска Скарыны, людзі “вялікую ласку маюць”.

Аўтарамі вучэбнага дапаможніка значацца 9 чалавек. Сярод іх – і вядомы ў Беларусі протаіерэй Фёдар Поўны: старшыня прыходскага савета і клячар храмаў прыхода Усіх Святых горада Мінска, да таго ж і старшыня Сінадальнага аддзела Беларускай Праваслаўнай Царквы па супрацы са свецкімі ўстановамі адукацыі. Які, адзначым, закончыў Акадэмію мастацтваў у Мінску (1980), Маскоўскую духоўную акадэмію (1987) і Мінскую ду-

хоўную акадэмію (2011). Пад яго ды Галіны Мікалаенкі агульнай рэдакцыяй (яна – прарэктар па навуковай працы Акадэміі паслядыпломнай адукацыі, доктар педагагічных навук) і вышэйшай вучэбна-метадычнай комплекс. А заняткі распрацаваны, чытаем у дапаможніку, “у адпаведнасці з Пагадненнем аб супрацоўніцтве між Рэспублікай Беларусь і Беларускай Праваслаўнай Царквой”.

“На нашых занятках мы будзем абмяркоўваць вечныя тэмы, якія на працягу многіх тысяч гадоў хвалююць чалавецтва, – чытаем на першых старонках выдання. І далей: “На гэтым фактыве не будзе тых, хто адстае. Меркаванне кожнага з вас каштоўнае і важнае. Вывучаючы гэты курс, вы лепей спазнаеце сябе, навучыцеся разумець сваіх бацькоў і настаўнікаў, палепшыце дачыненні з аднакласнікамі, знойдзеце новых сяброў. Таму што мы будзем шукаць адказы на самыя галоўныя ў жыцці пытанні: навошта мы жывём? Якога чалавека можна назваць добрым? Што азначае любіць Радзіму і

быць яе патрыётам? Што такое дружба і любоў? Як жыць у шчасці, у міры з сабою і тымі, хто навакол’ і на многія іншыя”.

Ёсць на пачатку кнігі такі падзаглавак: “Любоў да людзей, Радзімы, Бога – аснова сэнсу жыцця”. У той час, калі ў школах панавала савецкая ідэалогія, атэістычнае выхаванне, такіх цікавых, глыбокіх, змястоўных кніжак у нашых класах, вядома ж, не было... Ды і па-за школай. Хоць і талды, помніцы, пра савецкі патрыятызм шмат гаварылі.

Будзем спадзявацца, што гэтым “доўгім, але захапляльным шляхам самапазнання і самаўдасканалення” і самаўдасканалення і сучасным школьнікам-гімназістам цікава будзе ісці. Да таго ж, прадмет – факультатывны, неабавязковы. Новы курс у некаторых школах ужо вядзецца: з 1 верасня. Заняткі вядуць праваслаўныя святары і педагогі, што прайшлі адпаведныя курсы павышэння кваліфікацыі. Пачынаючы вывучаць факультатывныя дзяткі ў 5-м класе, закончыць у 9-м. “Мы павінны памятаць, што ў нас – свецкая школа, і гэта не будзе рэлігійны курс, – адзнача-

ла Галіна Мікалаенка ў часе прэзентацыі вучэбна-метадычнага комплексу. – Гэта факультатыв, які будзе выкарыстоўваць духоўна-маральны патэнцыял рэлігіі, а курс – добраахвотны. Гэта таксама вельмі важна”.

Да пачатку 2021-22 навучальнага года было выдадзена і накіравана ў школы больш за пяць з паловай тысяч вучэбна-метадычных комплексаў. І кожны паўгода, казалі стваральнікі яго на прэзентацыях, вучэбны дапаможнік будзе змяняцца. Прылавесці, таямніцы, апаведы пра гісторыю хрысціянства ў Беларусі, пра яе святыні, хрысціянскія святы і беларускую батлейку. І нават ёсць сцэнар – каб паставіць дзеямі сваёй лясчэнны спектаклі! Цікавыя малюнкi, фотаздымкі, “залатое правіла”, “святыя па-чучці”, вершы, аўдыёзапісы (а таксама фільмы і мультфільмы) з выкарыстаннем QR-кодаў, спасылкі на інтэрнэт-рэсурсы... А словы ў “Ілюстраваным слоўніку” пададзены і з перакладам па-беларуску. Тры элементы (кніга, сшытак, слоўнік) выдадзены пад адной вокладкай, усё зроблена з душой, займалына, пасэнавальна, і – па форме сучасна, па танальнасці апаведу, хоць гэта і няпростыя размовы на вечныя тэмы.

Іван Яцкавец

ЧУЛІ?

Каляды ў Стамбуле

Традыцыйнае свята нашых продкаў адзначалі прадстаўнікі беларускай дыяспары ў турэцкай сталіцы

Прыемна пашыраць кола сяброў, і новае Сонца таму спрыяе. Днямі ў рэдэцкую паступіла інфармацыя ад Генеральнага консула Беларусі ў Стамбуле Аляксея Шведа. Паведамліў: 25 снежня ў раённым культурным цэнтры Бакыркэй/Стамбул прайшлі традыцыйныя Беларуска-Каляды: “На пераднавагоднюю імпрэзу, якая ўпершыню за два гады прайшла пасля пандэмічнай паўзы, сабралася каля ста прадстаўнікоў беларускай дыяспары Стамбула з дзецьмі. Свята, якое вядзе карані з дахрысціянскай мінуўшчыны, прайшло пры падтрымцы беларускага Генконсулства ў Стамбуле і мэры раёна Бакыркэй”.

У святочнай імпрэзе, акрамя нашых супляменнікаў, паўдзельнічалі прадстаўнікі раённага муніцыпалітэта, сродкаў масавай інфармацыі. У вітальным слове, з якім Генеральны консул Аляксей Швед звярнуўся да гасцей і да сяброў, ён адзначыў важнасць падобных сустрэч, што дапамагаюць адладжваць міжасабовыя сувязі, пашыраць у свеце беларускія традыцыі. Асабліва ж тое важна ў Год народнага адзінства. Генеральны консул выказаў надзею, што падобныя імпрэзы з непарэдным удзелам актывістаў беларускай дыяспары будуць спрыяць развіццю нашых нацыянальных і культурных традыцый у замежжы, з улікам мясцовых матчынасцяў. Аляксей Швед пажадаў беларусам Стамбульшчыны поспехаў і моцнага здароўя ў надыходзячым годзе.

Парадала слоўца: Стамбульшчына. Родным павеяла... Зрэшты, беларусы, дзе б ні былі, родным словам могуць душы сгараваць. І на беларускія стравы, песні, танцы, звычайна не варта забавача. На гэты раз арганізатары зладзілі для ўсіх цікавую інтэрактыўную тэатралізаваную пастаноўку, ды з Навагодне-Каляднымі персанажамі. А ў канцы захапляльнай. Каляднай казкі кожны малы госьць свята атрымаў падарунак ад беларускай кандытарскай фабрыкі “Камунарка”. Дарчы, і ўсё ўдзельнікі свята цяпер ведаюць, што знакаміты Санта Клаўс родавыя карані мае ад Святога Мікалая – Санта Мікаласа, які ў чацвёртым стагоддзі быў епіскапам у Мірах Лікійскіх (цяпер паселішча Дэмр), што ўваходзіць у склад сучаснай Турцыі. А па завяршэнні пастаноўкі ўсе “калядоўшчыкі” частаваліся за беларускім салодкім сталом.

Іван Іваню

2021: Год народнага адзінства

Чытайце газету ў інтэрнаце на партале vzlyadza.by

Заснавальнік:
Радзімына-выдавецкая ўстанова
“Выдавецкі дом
“Звязда”
Галоўны рэдактар
Іван ЖДАНОВІЧ

Адрас рэдакцыі:
220034, Мінск,
вул. Захарова, 19,
Плак 19.
E-mail: golos_radizmy@tut.by
Тэлефон: +375-17-3167668

Рэдакцыйнае пасведчэнне №61.
Выдадзена 16.07.2018 года
Міністэрствам інфармацыі
Рэспублікі Беларусь

Выдавец:
Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова
“Выдавецкі дом “Звязда”
Дырэктар – галоўны рэдактар
Алесь Мікалаевіч КАРПЮКЕВІЧ

Аб’ём выдання: 2 друк. аск.
Падпісан да друку: 23.11.2021 г.
Наклад 166.
Заказ –
Выходзіць 1 раз на месяц

Месца друкавання:
Рэспубліканскае ўнітарнае
прадпрыемства “БудМедыяПракс”.
ЛП №02330/11 ад 23.01.2014.
Вул. Веды Харужы, 13/61.
220123 Мінск.
Рэспубліка Беларусь

© “Голас Радзімы”, 2021
Рупікай прымюцца толькі ў
электронным выглядзе, не вяртаюцца
і не рэдакуюцца. Пазыч рэдакцыі
ды аўтараў, матэрыялы якой
друкуюцца на старонках “Голасу
Радзімы”, могуць не супадаць.